

ในหลวงของเรา..พระผู้ทรงเป็นครูของแผ่นดิน...เป็นพระมหากษัตริย์ที่ทรงงานหนักที่สุดในโลก

กระทรวงศึกษาธิการได้ถวายพระราชสมัญญา “พระผู้ทรงเป็นครูแห่งแผ่นดิน” แต่ พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช เนื่องในโอกาสสมทวงเฉลิมพระชนมพรรษา ๗ รอบ เมื่อวันที่ ๕ ธันวาคม ๒๕๕๔ ด้วยทรงมีพระราชกรณียกิจที่เป็นประโยชน์แก่วงการศึกษาเหลือคณานับ ทรงส่งเสริมการศึกษาทั้งในระบบ นอกระบบ รวมทั้งกองทุนที่ก่อประโยชน์แก่นักเรียน นักศึกษาและประชาชน โดยเฉพาะหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ซึ่งเป็นทฤษฎีที่สำคัญยิ่งแก่สังคมไทยและวงการศึกษา

ศาสตราจารย์พิเศษ ธงทอง จันทรางศุ เลขาธิการสภาการศึกษา อธิบายว่า “การถวายพระราชสมัญญาพระผู้ทรงเป็นครูแห่งแผ่นดิน ทำให้คำว่า “ครู” กลับมามีความหมายอีกครั้งตลอดจนทำให้คนที่จะก้าวเข้ามาเป็นครูมีความมั่นใจในอาชีพมากขึ้น...

คำว่าครู ยังคงเป็นคำที่มีความศักดิ์สิทธิ์ เป็นคำที่อยู่ในความเคารพนับถือของคนไทยทั้งหลาย

ซึ่งจะเป็นแรงใจให้ผู้ที่เป็นครูอยู่แล้วเกิดความมุ่งมั่นในการทำหน้าที่ของตัวเอง

ขณะเดียวกันสำหรับผู้ที่จะก้าวเข้ามาอยู่ในวิชาชีพนี้จะได้มั่นใจว่า

ได้เลือกเดินเข้ามาในอาชีพที่มีเกียรติและเลือกไม่ผิดที่มายืนอยู่ตรงนี้”

คำว่า “ครู” มาจากภาษาบาลีสันสกฤตว่า ครุ หรือ ครุ แปลว่า หนัก

กล่าวคือ หนักด้วยภาระหน้าที่ในการกล่อมเกลาศิษย์ให้มีความรู้คู่คุณธรรม

การเป็นครูเป็นได้ ๒ ลักษณะคือ

โดยการบอกกล่าวชี้แนะอบรมสั่งสอน และโดยการประพฤติปฏิบัติสิ่งที่ถูกต้องดีงาม

เป็นต้นแบบให้ผู้อื่นได้เรียนรู้แล้วนำไปประพฤติปฏิบัติตาม

พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช ทรงเป็นครูทั้ง ๒ ลักษณะ กล่าวคือ

ทรงมีพื้นฐานแห่งความเป็นครู เห็นได้จากสมเด็จพระบูรพกวีหลายพระองค์

ทรงเป็นแบบอย่างและ ทรงมีพระวิญญูญาณครู เช่น สมเด็จพระศรีสวรินทิรา บรมราชเทวี พระพันวัสสาอัยยิกาเจ้า

สมเด็จพระราชปิตุจฉา เจ้าฟ้าวไลยอลงกรณ์ กรมหลวงเพชรบุรีราชสิรินธร

สมเด็จพระมหิตลาธิเบศร อดุลยเดชวิกรม พระบรมราชชนก สมเด็จพระศรีนครินทราบรมราชชนนี

ทุกพระองค์ทรงสนับสนุนการศึกษา ทรงสร้างโรงเรียน ทรงอบรมสั่งสอน ทรงมีวิธีการสอนอย่างแยบยล
ทรงสอนให้เป็นคนดี

ตั้งพระดำรัสสมเด็จพระศรีนครินทราบรมราชชนนี ว่า

**“คนดีของฉันทรี จะต้องไม่พูดปด ไม่สอพลอ ไม่โอ้อวดวิชา ไม่คดโกงและไม่มีความทะเยอทะยานอย่างบ้าๆ
แต่ต้องพยายามทำหน้าที่ของตนให้ดีในขอบเขตของศีลธรรม”**

ความเป็นครูจึงอยู่ในสายพระโลหิต พระราชกรณียกิจนานาของ **พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช**
จึงเกี่ยวข้องกับการศึกษา

และสนับสนุนงานอาชีพหลายประการ เช่น พระราชทานกำเนิดโรงเรียนและมูลนิธิที่สนับสนุนการศึกษา

โรงเรียนสำหรับพระราชโอรส พระราชธิดา พระบรมวงศานุวงศ์ บุตรหลานข้าราชการ

โรงเรียนสำหรับเด็กกำพร้ายากจน เด็กในพื้นที่ห่างไกลคมนาคม พระราชทานการศึกษาสงเคราะห์สำหรับเด็กยากจน

ทุนการศึกษา รางวัลและกำลังใจในรูปแบบต่าง ๆ แก่ครู นักเรียนผู้บริหารสถานศึกษา

ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้นักเรียนไว้ในพระบรมราชานุเคราะห์และพระบรมราชูปถัมภ์

พระราชทานแนวพระราชดำริก่อตั้งสถานศึกษาเพื่องานวิจัยชั้นสูง ทรงรับอุปถัมภ์โรงเรียนวังไกลกังวล

ทรงเป็นครูในรายการ “ศึกษาทัศน์” ของมูลนิธิทางไกลผ่านดาวเทียม ทรงสอนด้วยพระองค์เอง

ทรงพานักเรียนไปศึกษาในสถานที่จริง เป็นต้น ทั้งยังทรงได้รับการยกย่องว่าทรงเป็นครูภาษาไทยของแผ่นดิน

ด้วยมีพระอัจฉริยภาพทางภาษาไทย และทรงเห็นความสำคัญของภาษาไทยว่าเป็นเอกลักษณ์ของความเป็นชาติ

เป็นเครื่องมือสื่อสารให้เกิดความเข้าใจอันดีต่อกัน เป็นรากฐานทางวัฒนธรรม

ดังจะเห็นได้จากงานพระราชนิพนธ์ กระแสพระราชดำรัสต่างๆ ทรงอุปถัมภ์หน่วยงาน องค์กรที่ปฏิบัติงานด้านส่งเสริม
ภาษาไทยอยู่เสมอ

พระราชทานแนวพระราชดำริให้จัดทำโครงการสารานุกรมไทยสำหรับเยาวชน นอกจากนี้ยังทรงมีพระวิริยะอุตสาหะในการศึกษาวิจัยใฝ่รู้ตลอดเวลา จนเกิดความเชี่ยวชาญในสาขาวิชาการต่างๆ

แล้วทรงนำความรู้และแนวทางที่เป็นคุณประโยชน์มาปฏิบัติให้เป็นแบบอย่าง ประจักษ์แก่สาธารณชนอยู่เป็นนิจ

ประชาชนทั้งหลายจึงได้เรียนรู้และปฏิบัติตามพระราชกรณียกิจน้อยใหญ่ยังความเจริญก้าวหน้าในทุกวิชาการเสมอมา

พระราชดำรัส พระบรมราโชวาท พระราชนิพนธ์ พระราชกรณียกิจ พระราชจริยวัตร และพระราชดำริหลากหลายประการ

ล้วนทรงสั่งสอนและทรงเป็นแบบอย่างแก่พสกนิกรทั้งสิ้น

กล่าวได้ว่าทรงเป็นนักคิด นักประดิษฐ์ นักวิจัย ที่สามารถนำผลมาเป็นแบบของงานที่อำนวยความสะดวกแก่ประชาชน

ทรงถือเป็นพระราชภาระที่จะทรงสั่งสอน ชี้นำ แสดงตัวอย่างและติดตามผลโครงการต่างๆ เพื่อความสำเร็จและประโยชน์ของราษฎร

อย่างไรก็ตาม**พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช**ก็ทรงให้ความสำคัญแก่ครูและวิชาชีพครู

ทรงสั่งสอนให้ครูตระหนักในหน้าที่ความรับผิดชอบ ดังพระราชดำรัสตอนหนึ่งที่พระราชทานแก่

ครูอาวุโสในโอกาสที่เข้ารับพระราชทานเครื่องหมายเชิดชูเกียรติ เมื่อพุทธศักราช ๒๕๑๖ ดังนี้

“งานของครูเป็นงานพิเศษผิดแปลกกว่างานอื่นๆ กล่าวในแง่หนึ่งที่สำคัญก็คือว่า

ครูจะหวังผลตอบแทนเป็นยศศักดิ์ ความร่ำรวยหรือประโยชน์ทางวัตถุเป็นที่ตั้งไม่ได้

ผลได้ส่วนสำคัญจะเป็นผลทางใจ ซึ่งผู้เป็นครูแท้ก็พึงใจและภูมิใจอยู่แล้ว”

จะเห็นได้ว่าพระบรมราโชวาทที่พระราชทานในโอกาสต่าง ๆ เช่น วันเฉลิมพระชนมพรรษา วันขึ้นปีใหม่ วันพระราชทานปริญญาบัตร หรือโอกาสใดๆ ก็ตาม ล้วนเป็นคำสอนที่มีค่า เหมาะสมแก่กาลสมัยและยังประโยชน์โดยตรงแก่ผู้น้อมนำไปปฏิบัติ

ทั้งยังทรงปฏิบัติพระองค์เป็นแบบอย่างของผู้ที่มุ่งมั่นทำงานเพื่อประโยชน์ส่วนรวมตลอดมา

และด้วยเหตุที่ทรงพระเมตตาต่อพสกนิกรจึงพระราชทานความรู้ทุกสิ่งทุกอย่างโดยไม่ปิดบัง ความรู้นั้นเป็นความรู้ที่ทรงคิด

ทรงค้นคว้า ทรงทดลองด้วยพระองค์เอง การที่ประชาชนปฏิบัติตามวิธีการต่างๆที่ทรงสอน ทรงสาธิตทำให้ราษฎรอยู่ดีกินดีมีความสุข

โครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริต่างๆ โครงการหลวง โครงการส่วนพระองค์ ศูนย์ศึกษาการพัฒนา ต่างๆ
เหล่านี้เป็นบทเรียนที่มีค่ามหาศาล ประชาชนได้เรียนรู้และพัฒนาคุณภาพชีวิต

การทิ้งปวงเป็นที่ประจักษ์ชัด ตั้งแต่แรกเสด็จขึ้นครองราชย์ ทรงประกาศพระปฐมบรมราชโองการ

“เราจะครองแผ่นดินโดยธรรม เพื่อประโยชน์สุขแห่งมหาชนชาวสยาม”

การทรงงานของ**พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช** จึงเป็นไปเพื่ออาณาประชาราษฎร์อย่างแท้จริง
ทรงแก้ไขปัญหา ทรงคิดหาแนวทางแก้ไข

สิ่งที่สำคัญคือ ทรงปฏิบัติพระองค์เป็นแบบอย่าง ทรงชี้แนะให้มองประโยชน์ส่วนรวม มีความรู้รักสามัคคี
มีความซื่อสัตย์สุจริตจริงใจ และมีความเพียร มุ่งมั่นพัฒนาประเทศชาติ

จากพระราชกรณียกิจนานา พสกนิกรต่างสำนึกในพระมหากรุณาธิคุณล้นเกล้าล้นกระหม่อมอย่างหาที่สุดมิได้
และพร้อมที่จะสนองพระมหากรุณาธิคุณในทุกโอกาสและในกาลทุกเมื่อด้วยพระอัจฉริยภาพดังกล่าวมา

จึงทรงเปรียบประดุจครูของประชาชนทั่วประเทศสมดังที่กระทรวงศึกษาธิการ อันประกอบด้วย ครู บุคลากรทางการ
ศึกษาและประชาชนร่วมกันถวายพระราชสมัญญา **“พระผู้ทรงเป็นครูแห่งแผ่นดิน”**

พระบรมราโชวาทและพระราชดำรัสเกี่ยวกับการเรียนการสอน

**...ผู้ที่เป็นครูอาจารย์นั้น ใ้ว่าจะมีแต่ ความรู้ในทางวิชาการ และในทางการสอนเท่านั้นก็หาไม่ จะต้อง รู้จักอบรม
เด็กทั้งในด้าน ศีลธรรมจรรยาและวัฒนธรรม รวมทั้งให้มีความสำนึก รับผิดชอบในหน้าที่ด้วย..."**

พระบรมราโชวาท ในพิธีพระราชทานปริญญาบัตรของ วิทยาลัยวิชาการศึกษา15 ธันวาคม 2503

"...ความรู้ที่นั่นสำคัญยิ่งใหญ่มาก เพราะเป็นปัจจัยให้เกิดความฉลาดสามารถและความเจริญก้าวหน้า มนุษย์จึงไม่ศึกษากันอย่างไม่รู้จึจกสืบ แต่เมื่อพิจารณาเหตุผลแล้ว การเรียนความรู้แม้มากมายเพียงใด บางทีก็ไม่ช่วยให้ฉลาดหรือเจริญได้เท่าใดนัก ถ้าหากเรียนไม่ถูกถ้วน ไม่รู้จริงแท้..."

(พระบรมราชาโฆวาทในพิธีพระราชทานปริญญาบัตรแก่บัณฑิตของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ณ สวนอัมพร: 22 มิถุนายน 2524)

"...ท่านทั้งหลายคงจะตระหนักอยู่แล้วว่า การศึกษาเล่าเรียนเป็นเรื่องที่ไม่มี สิ้นสุด ผู้ปรารถนาความเจริญในการประกอบกิจการงาน จะต้องหมั่นเอาใจใส่แสวงหาความรู้ให้เพิ่มพูนอยู่เสมอ มิฉะนั้นจะกลายเป็นผู้ที่ล้าสมัย สรรรณภาพไป..."

(พระบรมราชาโฆวาทในพิธีพระราชทานปริญญาบัตรของมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์: 23 กุมภาพันธ์ 2504)

"...วิชาความรู้อันพึงประสงค์นั้น ได้แก่ วิชาความรู้ที่ถูกต้อง จัดเจน แม่นยำ ชำนาญ นำไปใช้การเป็นประโยชน์ได้ พอเหมาะพอควร ทันต่อเหตุการณ์ อย่างมี ประสิทธิภาพ เราจะสร้างเสริมวิชาความรู้เช่นนี้ขึ้นได้อย่างไร เบื้องต้นจะต้องเลิกคิดว่า เรียนวิชาไว้เพื่อสอบไล่ เพราะ ในชีวิตของเรา เราไม่ได้อยู่กับการกาผิดกาถูกในข้อสอบ หากแต่อยู่กับการทำงานและการวินิจฉัยปัญหาสารพัด ทางที่ถูกต้องเราจะต้องชวนช่วย เปิดตาเปิดใจให้เรียนรู้อยู่เสมอ ทั้งโดยทางกว้างและทางลึก คือเมื่อจะศึกษาเรื่องใดก็ให้พยายามจับเค้าโครงของเรื่องนั้นให้ได้ก่อน แล้วจึง พยายามมองลงไปในส่วนละเอียดทีละส่วน ให้เห็นชัดโดยถ้วนถี่ เมื่อรู้แล้วก็นำมาคิดพิจารณาให้เห็นประเด็น ให้เห็นส่วนที่เป็นเหตุ ส่วนที่เป็น ผลให้เห็นลำดับความเกาะเกี่ยวต่อเนื่องแห่งเหตุและผลนั้นๆ ไปจนตลอด ให้เข้าใจโดยชัดเจนแน่นอน เพื่อให้สามารถสำเนียงกำหนดและ จดจำไว้ได้ ทั้งส่วนที่เป็นหลักเป็นทฤษฎี ทั้งส่วนเรื่องราวหรือรายละเอียด จักได้สามารถนำไปสั่งสอนผู้อื่น และนำไปเทียบเคียงใช้ให้เป็น ประโยชน์ในการทำงาน หรือการคิดอ่านแก้ปัญหาต่างๆ ในชีวิตต่อไป..."

(พระบรมราชาโฆวาทในพิธีพระราชทานปริญญาบัตรของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ : 26 มิถุนายน 2523)